

STUDENTEN WEEKBLAD

10^e Jaargang.

No. 7.

HOOFDREDACTEUR: CH. E. DUTILH.

REDACTEUREN: A. E. M. J. HANLO, J. B. A. KESSLER,
G. P. NIJHOFF, R. A. D. CORT VAN DER LINDEN.

Donderdag

14 Nov. '07.

Dit blad verschijnt Donderdags, behalve in de vacantiën. De abonnementsprijs is f3,50, bij vooruitbetaling f3,— per jaar. De jaargang loopt van 1 October tot 30 September. De prijs der advertentiën is 10 cents per regel.

J. W. WALTMAN JR.
UITGEVER + DELFT

Inzendingen te bezorgen vóór Dinsdagmiddag 4 uur aan het Redactie-adres: Vlamingstraat 34; daarna en slechts dan, wanneer toch opname in het eerstvolgend nummer gewenscht is, aan dat van den hoofdredacteur: Oude Delft 210.

Eerstvolgende REDACTIEVERGADERING op het Bureau van de Redactie, Vlamingstraat 34, Dinsdag 19 November, des middags om 4 uur.

Lid der Redactie geworden:
J. B. A. KESSLER.

DELFTSCHE STUDENTEN-ALMANAK voor 1908.

De Commissie tot Redactie deelt mede, dat van af heden een Naamlijst van de Ingeschrevenen aan de Technische Hoogeschool ter invulling van de adressen, vacante-adressen, alsmede de telefoonnummers dezer adressen, is neergelegd van 's morgens 9 tot 's namiddags 4 uur in de keuken der T. H. en na 4 uur in de Sociëteit Phoenix. Tevens bestaat gelegenheid tot invulling bij den Uitgever van den Almanak

J. W. WALTMAN Jr., BINNENWATERSLOOT 33.

Inhoud.

Actie of schimpen, door H.
Tentoonstelling Delftsche Kunstkring.
Aan „Het Centrum”, door Folrax.
Begrijpelijke ondoordachtheid, door Folrax.
Vrije Studie.
De wereld om, XI, door J. W. G. J. Hz.
Opmerkingen over de Week.
Tooneel. — „Uitkomst”, Spel van droom-en-leven, door D.
Uit de Studentenpers.
Boekbespreking, door G. N.
Ontvangen boeken.
Berichten en mededeelingen.
Correspondentie.
Agenda.

Actie of schimpen.

In een der vorige weekbladen is ons voor oogen gelegd een stuk werk van zekeren Folrax, een pseudoniem, die alleszins aanspraak kan maken op een schrijven waar wat in zit. En inderdaad er zit iets in. Bij het lezen der eerste regels vermoedden we reeds op welk pad men ons zou leiden n.l. op het pad van Bolland en dan zal er zeker wel wat inzitten. Schrijver tracht ons dan in zijn proeve een beeld te geven van het begrip „Consequentie”, in den bekenden stijl die door velen beschouwd wordt als gelijk te staan met het Hottentotsch of Boschjesmansch. Voor hen die het niet als zoodanig beschouwen, mooie woorden, voorwaar en een ieder zonder ook diep ingewijd te zijn in het voor den intellectueelen mensch zoo hoog noodige en zoo verheven vak, zal na ze gelezen te hebben, de oogen opslaan en zeggen: Jongens, dat is toch wel goed gezegd, ik begrijp wel wat hij wil, je kunt zien dat is iemand, die wel eens meer gedacht heeft dan aan natuurlijke alledaagschheden of alledaagsche natuurlijkheden (plagiaat) daar is werk aan besteed. En voorwaar dat is er

aan. Maar wanneer ik het vorige nummer van het S. W. lees, waarin niet minder dan drie personen al hun hoon en spot uitten over den schrijver Folrax, die toch met zoo'n goede bedoeling, laten we hopen althans niet om uit te schitteren boven het andere geschrevene in het S. W., om niet een ster der wijzen te doen schijnen, om ons de te nemen weg te beduiden, zijn stuk schreef, dan moet ik toch even lachen en ik vraag mezelf af: „wat beteekent dat nu?” Ha, ha, de een schrijft een stuk, zet er zich geheel voor, offert een avond er voor op, stort al zijn logica uit, ziet reeds voor den geest den indruk, dien het teweegbrengt onder de lezers van het S. W., acht zich tegenstander van laksheid, enfin, voelt dat zijn stuk dit keer de aandacht zal trekken en aanleiding zal zijn tot het verdraaien en omzetten van den pseudoniem Folrax, om tot den waren Jacob te geraken en zie daar opdoemen een triumviraat, roerend eens over de onwaarde van het stuk, om het vaandel te vermeesteren en door het slijk te halen. Is het niet om te lachen feitelijk, dat wanneer men iets schrijft dat direct daaropvolgend iemand zijn giftige peilen afschiet en het nieuw ontstane leven vernietigt?

Ja, ondank is 's werelds loon, doch onkrenkbaar is hij, die zijn beweegredenen grondt op een zuiver, natuurlijk standpunt, wat men van den schrijver mag verwachten, daar verdraaiing van andermans woorden geen kunst is. Dat is den dank dien Folrax krijgt voor zijn werk, waarbij hij misschien lang heeft zitten peinen of hij wel consequent was in zijn consequentie, dat men zijn stuk „Imitatie” noemt. Ja een ander gaat ver en spreekt formeel van plagiaat. Krasse woorden voorwaar en men is geneigd te vragen, wie heeft het nu wel bij het rechte eind? Hebben de lakers van consequentie eenigen grond tot het bezigen van dergelijke woorden? Kunnen zij bewijzen overleggen dat er werkelijk plagiaat gepleegd is of is het een gezocht scheldpartijtje? Uit hetgeen ze er tegen schrijven zou men moeten opmaken dat hier de vertolking van Bolland is weergegeven en dat het stuk slechts een poehaai-schopperij is. Of verstaan de heeren critici iets anders onder de gebezigde termen? De een noemt het „Imitatie”. Nu ja daar zie ik zoo'n kwaad niet in. Zooals de ouden zongen, zoo piepen de jongen en men kan het niemand kwalijk nemen, dat hij een beschouwing als consequentie, die niet origineel is, in eenigszins andere bewoordingen weergeeft als zijn leermeester het doet, te meer daar voor ons Delftsche studenten de eenige gelegenheid tot de studie der filosofie in de Hollandsche taal, Bolland is en het den zeer begaafden van geest slechts gegeven is, als amateur over een eigen terminologie te beschikken. Zouden de werken van de leerlingen van Socrates niet min of meer den leermeester verraden! Waarom niet eens in begrijpelijker termen dan Bolland aan lezers van het S.-W. die zich niet zoozeer met de zaak inlaten, vooral eerstejaars, die tijdens hun H. B. S.-jaren hun hoofd wel weinig met Kant en Hegel e.a. zullen gebroken hebben, een inzicht gegeven in het rijk der logica! Erger wordt het wanneer men beweert dat „Consequentie” slechts is een gewijzigd citaat van Hem (Bolland).

Dat iemand dit durft uitten moet wel reden van bestaan hebben wil hij zoo'n gezegde zwart op wit gedrukt zien. Wanneer dit laatste het geval mocht zijn dan is het in allen deele afkeurenswaard en het doel kan slechts ijdel vertoon zijn en niet inwijding in de wetenschap tot geraken der kennis van alle zijn.

Het ligt voor de hand te vermoeden, dat iemand die zich filosofisch uit, wel niet zoo kortzichtig zal zijn om napraterij voor origineel trachten te laten doorgaan in zijn onmiddellijke omgeving.

Het zal me benieuwen welke waarden heeren critici hechten aan woorden als imitatie, plagiaat e.a., hetgeen zal blijken uit het antwoord van den heer Folrax die m.i. niet in dergelijke meeningen zal berusten. H.

Tentoonstelling Delftsche Kunstkring.

Het is zeker, dat het Hollandsche geslacht zéer tot schilderen aangelegd is.

Vanaf het lieve schoolkind, dat de schuttingen vól teekent met voorstellingen van mede-scholieren, (waaronder in kromme hanepooten komt te staan „dit is Piet” of „dat is Kee”) over den burgerscholar, die zijn boeken van illustraties voorziet, gaat een rechte lijn naar Rembrandt.

Echter is deze lijn zeer lang, en alvorens haar einde te bereiken ontmoeten wij een menigte luiden, die evenals schoolkind en burgerscholar hartstochtelijk veel houden van het vervaardigen van voorstellingen, die al of niet op schoone wijze uiting geven aan momenteele gevoelens.

Juist in dat al of niet schoon ligt echter een diep bezwaar, want hoe graag men ook ziet dat het menschedom zich vermaakt, er zijn nu eenmaal dingen die niet geschikt zijn om onbeholpen handen tot speeltuig te dienen.

En vooral dán niet als dat speeltuig in 't openbaar gespeeld wordt.

Het is daarom ook dat het mij toeschijnt niet een dienen te zijn van onze lieve kunst, door tentoonstellingen te houden, als die welke de Delftsche Kunstkring zoo even organiseerde.

Wat toch is daar het geval.

Een bende hartstochtelijke verfsmeerliehebbers, oprechte enthousiasten van het schilderpenseel, en misschien wat te veel verwaten olieverf bestormers, hebben in het huisje op het Bagijnhof hun tenten opgeslagen.

Men heeft dit huisje (dat men wel eens mag uitluchten) aardigjes versierd met kleurige (helaas wat kwalijk riekende) doeken, met oud koper en ander gerij, en men heeft daar in dit milieu aan een vijftiental jonge schilders gelegenheid geboden hun werk uit te stallen.

Nu is een eisch voor de beoordeeling dat men bij dit werk niet te nauw lette op technische vervolmaking, maar speuren naar goede intentie's, naar goed begrip en opvatting.

Doen wij alzoo, dan merken we, dat al dadelijk het grootste gedeelte dezer schilders naast gebrek aan „kleur” (hatelijk deftige term, maar moeilijk te missen) ook heeft een groot gebrek aan distinctie. De meesten van hen zien de natuur geweldig burgermanachtig. En hiertegen ware niets in te brengen, indien niet de wijze waarop deze burgermansachtigheid tot uiting kwam, zoo opdringend leelijk ware. Geen meesters in het specifiek Hollandsche, dat sterk een burgerlijk tintje heeft; maar door hun schilderen burgerlijk.

Een tentoonstelling als deze zou men met meer verschooning willen bespreken, door b.v. te zeggen: „Jongens houdt moed. 't Is al heel verdienstelijk zoo!” en dan genadig te knikken; men zou ook de oogen half toe kunnen doen en dan zeggen: „Toch wel aardig dit!”

Maar in 's hemelsnaam voor zoo'n reuzen maan als daar in 't achterzaaltje hangt, is het oog haast niet te sluiten en de bruin chocoladen rivier in het zelfde apartement is te verheffend om zelfs verdienstelijk te noemen.

Maar al is veel daar niet schoon geweest, en bijna niets boven heel middelmatig, er was toch wel wat dat het kijken waard was.

Een paar namen mogen volstaan.

De heer Mension, niet groot, niet bijzonder, maar eenvoudig en waar en prettig om te zien, dan de heer Kramer met een m.i. goed groot stilleven, dat zeer verdienstelijke zijden had, verder de heer van Lijnschoten met een paar zeer preciese en wel-goede schilderijtjes (etsjes minder fraai).

Dan nog de heer Senf, als een genie in deze omgeving, (ofschoon nog lang geen genie er buiten) met een aparte mannenkop, niet zonder uitdrukking en ik geloof een enkel schilderijtje van Bron en Schaap welke beiden echter ook veel slechts in zonden.

Ik geloof hiermee het belangrijkste genoemd te hebben. Een volgende maal $\frac{2}{3}$ minder in te sturen, maar dan ook alleen het goede. Dit zou een juiste weg zijn om te bewandelen.

Aan „Het Centrum”.

Het Centrum valt er in zijn nummer van 30 October over dat ik in een vorig artikel sprak over de komst van het Christendom en hiervan zeide dat deze wel betekende de voorwaarde voor vrijmaking van het denken, maar nog niet die vrijmaking zelf en zich zelfs de navolgers van Christus in de middeleeuwen weer stortten in het starre dogma en de katholieke wereld van thans zucht in de banden die de kerk zelf smeedde en die even weinig christelijk zijn als de brandstapels van het verleden.

Het Centrum, of liever de heer Maarten van Utrecht heeft handiglijk zitten wachten of de onverlaat die dat schreef zich niet eens hier of daar bloot zou geven, en jawel hoor, in een volgend nummer wilde ik een woord spreken tegen de halven en de onbenulligen die steeds den kat uit den boom kijken en zich een schijn van veelzijdigheid trachten te geven door in het geheel geen meening te hebben. En ik zeide tot hen die het altijd hebben over wikken en wegen en vergelijken en middenwegen:

„Noch het rondzien, noch het leeren, noch het wikken en wegen en vergelijken leidt tot iets dan tot een verstikking van de kiem in het jonge leven in de nulheid van zichzelf, heb een meening en houdt die vast en verdedig haar en laat ze varen voor beter” enz.

En zoowaar, niet voorziende het werk van pluizers vergat ik achter vergelijken te zeggen „zonder meer”, een bijvoeging die door den geest van het stuk geheel onnoodig is, maar die uit zijn verband critiseeren moeilijker had gemaakt.

Welnu mijnheer van Utrecht, nu staat het er in, nu weet u meteen dat mijn meening over uw richting niet is verkregen zonder wikken en wegen enz.

Het is uwe overtuiging, zegt u, dat Folrax wat zijn kennis van het Christendom aangaat geen halfgeleerde is, en zelfs geen kwartgeleerde, och ik zou wel verder willen gaan, hij is heelemaal geen geleerde, dat erkent hij graag, is het nu goed? Debatteeren doe ik niet, dat doet het Centrum ook niet maar een kleine opmerking zou ik willen maken, er schoot me daar een gedachte door het hoofd, Centrum . . . . veel gelezen . . . . groote courant . . . . heel artikel tegen klein studentenblaadje . . . . zouden ze ook . . . . in hun zwak getast zijn?

FOLRAX.

Begrijpelijke ondoordachtheid.

Aan DE VL., 't Z. K. en S. S. E.

Het begrip der consequentie zonder meer is een logische ondoordachtheid, die, wanneer ze doordacht wordt, blijkt vast te zitten aan de inconsequentie die er in de werkelijkheid overbrekelijk mede verbonden is. Een steunen op een in eenzijdigheid gestelde consequentie is bovendien een morele zwakheid, daar het aan de individu de gelegenheid geeft te ontsnappen aan de noodzakelijkheid van eigen oordeeling in elke afzonderlijke zaak, van voortdurend herhaalde toetsing aan eigen geweten, welke toetsing eerste voorwaarde is voor moreel-geestelijken groei. Dit steunen is verder slechts mogelijk bij niet-denken of bij een denken dat aan het punt waar de vraag te lastig of onaangenaam wordt oogluikend in niet-denken omslaat, waardoor een oneerlijkheid ontstaat, die het geweten ten laatste verwart en den mensch er toe brengt het met de vragen om zich heen op een accoordje te gooien. —

De ware moraliteit is nu eenmaal evenmin als de waarheid zelf onder een hoed te vangen, d.w.z. in een bepaald zin of in een zeker aantal bepaalde zinnen uit te spreken, en de eeuwige toepassing der „consequentie” is al evenmin als welk ander heilmiddel ook een looper op alle deuren en onthult alvast op zichzelf toegepast zijn eigen vergankelijkheid en ontoereikendheid. —

Op een paar verbeterde drukfouten na zijn dit nu de twee deelen uit mijn vorig artikel over „Consequentie” waarover de heer S. S. E. zich uitlaat in de woorden:

„Zwaar, zeer zwaar valt het den aandachtig lezenden ingewijde bij 't vernemen o.a. der eerste en laatste alinea van de eerste kolom der consequentie, blz. 41, niet te denken aan een listiglijk inlasschen van eenige slechts luttel gewijzigde citaten der Maandagavond colleges”,

en waarop waarschijnlijk de verdere aanmerkingen doelen mij toegezwaid door de heeren De Vl. en 't Z. K.

Ik ben niet van plan mij tegen een dergelijke beschuldiging van plagiaat te gaan verdedigen, zij teekent dunkt mij in hare verdachtmakende halfheid zich zelf en 's schrijvers listigheid die zijn eerlijkheid blijkbaar overtreft. Maar wel wil ik iets zeggen over het verwijt dat hieruit en op meer fatsoenlijke wijze ook uit de artikelen der beide andere heeren spreekt, het verwijt hier en daar gebruik te hebben gemaakt van die bewoordingen en termen die men nu zoo gewoonlijk hoort op het meer besproken philosophie-college.

Eigenlijk wordt me verweten nergens eigen stijl gebruikt te hebben, mij „te hebben laten leiden” zóó dat van het „stuk niets anders valt te zeggen, dan dat de woordenkeuze en zinsbouw een matig goed geslaagde navolging van die van een ander” is, ('t Z. K.) maar dat kan ik nu heusch niet au sérieux nemen want indien de heeren critici eens, in kalmer stemming gekomen, het stukje wilden herlezen zouden ze toch wel bemerken dat de dialectische zinsbouw, noem het voor mijn part Bollandstijl, slechts op enkele plaatsen voorkomt en uit den aard dier plaatsen zouden ze dan tevens wat kunnen leeren aangaande de redenen die mij er toe voerden juist daar en zeer bewust de veroordeelde wijze van zeggen gevolgd te hebben.

In zijn natuurlijke ondoordachtheid is nu dit verwijt daarom zoo belangrijk omdat het duidelijk doet zien hoe zoodra in een mensch de snaar der gevoeligheid geraakt is hij in de daardoor ontstane opwelling dingen gaat beweren die den toets der redelijkheid niet kunnen doorstaan en bijvoorbeeld anderen dingen kan verwijten waaraan hij zichzelf bij voortduring en noodzakelijkerwijs schuldig maakt. Onze taal toch, onze wijze van zeggen is geen standhoudend verschijnsel, en zij is onderhevig aan een voortdurende verandering, welke door de massa in geringe en door enkelingen van groote kracht in sterke mate wordt teweeggebracht. Er is geen mensch, die sprekende over wat ook bijvoorbeeld over de ontwikkeling der soort weigeren mag of kan uitdrukkingen te bezigen als „strijd om het bestaan”, „natuurlijke selectie”, „sprongvariatie”, „mutatie” en dergelijke meer indien hij niet tot een volkomen nuttelooze en verwarrende omschrijving zijn toevlucht wil nemen, en toch heeft hij deze termen niet zelf gemaakt, hij neemt ze over van de markante persoonlijkheden van het bepaalde gebied die een terminologie gaven welke algemeen eigendom is geworden. Geen oeconomist kan het stellen buiten de termen „ijzeren loonwet”, „grondrente”, „meerwaarde”, „maatschappelijke arbeid”, „standaard”, geen physikus buiten „dielectrische verplaatsing”, „magnetomotorische kracht”, „wattlooze stroom”, „grammolecuul”, „osmotische druk”, geen Kantiaan zal er aan denken „ding op zichzelf”, „synthesis der apperceptie”, „transcendentiaal”, te gaan omschrijven, al deze lieden produceeren (of eten?), papagaaien-vleesch als men het zoo noemen wil in de keurig gekozen terminologie van S. S. E., die vergis ik mij niet. . . . ook niet door hemzelf is uitgevonden. En zooals het met de terminologie gaat, gaat het ook met den zinsbouw.

Wanneer er een nieuwe phase in het denken intreedt en er nieuwe begrippen gevormd worden dan geeft ook de hoofdschuldige bij dat proces of zoo er meer zijn geven deze in vereeniging een nieuwe terminologie, een nieuwe wijze van zeggen die dan van af dat oogenblik voor een tijdlang de wijze van zeggen is waaraan niemand in die denkrichting werkzaam zich kan of behoeft te onttrekken. En nergens is dit meer waar dan op filosofisch gebied, Bolland heeft eens van zichzelf gezegd dat hij een stempel heeft gedrukt op de Nederlandsche taal, wat niet meer teniet gedaan kan worden, en daarin ligt een groote waarheid, intusschen zal hij, die altijd laat uitkomen zelf volgeling van Hegel te zijn wel toestemmen dat de vorming zijner terminologie van dezen in de hoogste mate afhankelijk is geweest, trouwens dit is ook duidelijk genoeg te zien. En waar deze terminologie eenmaal gegeven is als de terminologie der „methode die in het dialectische leeft” daar is er toch wel een zekere ondoordachtheid voor noodig om volgelingen van den „Meester” er toe te brengen aan iemand te verwijten van deze wijze van zeggen nu eens gebruik gemaakt te hebben voor de uitdrukking zijner eigen denkbeelden.¹⁾

Intusschen zooals reeds gezegd, er is ook een groote begripelijkheid in dit verwijt. Er is namelijk een zeker soort

van personen dat een bijzondere voorbestemming heeft ontvangen om discipel te worden, dat er zich in verlustigen kan de woorden te hooren vloeien van den mond van den „Hoogvereerden Meester” (De Vl.), om dan in een toestand van extase te geraken, „'t bijzondere” „zoo bijzondere mooi” te vinden (ik citeer S. S. E.) en weg te doezelen in de aandoenlijkheid hunner gevoelvolle voorstellingen²⁾ zonder te begrijpen dat de ware wijsheid niet is die welke van buiten wordt opgenomen maar die welke onder invloed van buiten in eigen redelijkheid ontstaat, zelfs indien de Hoogvereerde Meester er eens op een enkel punt door zou worden . . . . voorondersteld en opgeheven. En tot deze categorie van personen zie ik mij wel genoodzaakt de driemanschap De Vl.—'t Z. K.—S. S. E. te rekenen. Het is voor u, mijne Heeren smartelijk, ik voel het mede, te zien hoe een vreemde de termen, die slechts de Hoogvereerde kan uitspreken en Gij naprevelen bij wijze van gebed, hoe een vreemde die termen neemt waar hij ze noodig heeft, en spreekt van „logische ondoordachtheid” en „zonder meer” en „eenzijdigheid” en dergelijke, het is om van te griezelen. En als U nu eens nog meer griezelen wilt leest dan mijn artikel over „Liberalisme of Laksheid” in het nummer van 17 October waar ik het waarachtig heb over „veelzijdigheid” en de hooggeroemde door U en Uwen Meester aangebedene veelzijdigheid van het relativisme terugvoer tot de eenzijdigheid om eenzijdigheden te schuwen, leest die heiligschennis, ook hier en daar uit „papagaaien-vleesch” samengesteld en de derde persoon Uwer Drieënheid” zal dan wellicht niet meer gewagen van mijn „begrijpende en begrijpelijke doch slecht begrepen aanbidding van den grooten Meester”. Leest verder in mijn „De Fasen der Moraal” in het nummer daarvóór, van hetzelfde maaksel nog eenige heiligschennende woorden over dat „valsche idealisme van een toekomstigen duizendjarigen heilstaat”, wat daar wel maar in het door U gewraakte stukje niet staat (U hebt het er in Uw woede ingelezen in plaats van in gelezen) en keer dan terug tot zaal 16 om de melk der ware wijsheid in de natuurlijke volgzzaamheid des zuigelings op te zuigen en verder in de vrede der aanbidding te rusten.

Intusschen zal ik wat anders doen, ik zal voor zoover ik wat te zeggen heb en er eenige belangstelling voor is hieraan uiting geven en ook waar ik dat noodig en nuttig acht gebruik maken van de terminologie van Uwen Meester wiens colleges ik om misverstand te voorkomen hier even wil constateeren met de grootste belangstelling te volgen en zeer te waardeeren, dit evenwel in den zin dat alles den U wel meer bekenden voor- en achterkant heeft. Hierbij ben ik overtuigd te zingen door mijn eigen „bekje”, geen „Bollandbekje”, hoewel ik gaarne toegeef dat de machtige geest der dialectiek, belichaamt in het stelsel van Hegel op dat zingen niet zonder invloed zal blijken. Waarom het wenschelijk is in „Studentenweekbladstukjes op bovengenoemde wijze voort te gaan” ('t Z. K.)? Omdat het S. W. de plaats is waar de gevoelens en gedachten van zooveel mogelijk alle studenten tot uiting moeten komen en het voor ons allen van het grootste belang is de denkbeelden die zich in ons vormen en tot bewustzijn komen behoorlijk op te stellen, onderling te wisselen en aan elkaar te toetsen, dit ontwikkelt, niet een in eenzijdigheid verloopen persoonsvereering. Debat komt mij dan zeer gewenscht voor, intusschen op verdere opmerkingen over „imitatie zonder originaliteit” ('t Z. K.) of op beschuldigingen van plagiaat zonder behoorlijke documentatie zal ik zoo vrij zijn niet te antwoorden.

FOLRAX.

¹⁾ Men is o.a. boos dat ik gezegd heb dat de waarheid niet in een bepaalden zin of in een zeker aantal bepaalde zinnen is uit te spreken, ik deed beter niet van een „Bolland-bekje” gebruik te maken zegt men. Weten de heeren dat Bolland die zeggingswijze zelf heeft van . . . Hegel?

„Aber in einem Satze lässt sich die Wahrheit nicht aussprechen”. (12^e:210 P. d. G. 77). Deed nu Bolland volgens U hier beter door zijn „eigen snavel” (de Vl.) te zingen en „zich eerst een terminologie eigen te maken, die het cachet draagt van zijne persoonlijkheid en niet van die van een ander” ('t Z. K.)?

²⁾ Voor buitenstaanden diene dat „gevoelvolle voorstelling” iets is waar de Bollandianen niets mee op hebben zoodra het om redelijkheid gaat.

(Zie verder Tweede Blad).

ADVERTENTIEN.

Eettafel aangeboden

voor 5 à 6 Heeren. Goede aanbevelingen.

Adres: BINNENWATERSLOOT 7.

TE HUUR:

**Net gemeubileerde Voorkamer
met 2 frissche Slaapkamers,**zeer geschikt voor 2 vrienden of broers à f 20 p. m. de
persoon of f 45 per maand met pension.

Adres: Bureau van dit Blad.

Beter adres behoeft men niet voor
KEEREN, VERANDEREN EN REPAREEREN
van alle HEERENKLEEDING, dan bij**J. H. M. TWEHUIJSEN, Kleermaker, MOLSLAAN 177**Tevens genegen om gedragen kleding op te koopen
Buiten Delft ook te ontbieden.**VERSCHÉ
Zeeuwsche OESTERS,***(IMPERIALES),*

dagelijks versch verkrijgbaar.

Café-Restaurant „BAVARIA”.

PRINS' Papierhandel,

Choorstraat 4, Delft.

DICTATEN-CAHIERS

van af 6 cent.

Reclame **Dictaten-Cahier, 160
bladz. dik**, prima kwaliteit papier, met wasdoek-
leër omslag, ronde hoeken, per dozijn f 2,00.

A. J. PRINS, Choorstraat 4,

Magazijn van

SCHOOL- en TEEKENBEHOEFTE.

Biljarts „'t Is-Me-Edso”,

overtreffen ieder ander fabrikaat.

Te bespelen Stations-Koffiehuis.

KRUIF.

Aangeboden:

EEN NETTE KAMERvoor 6 à 8 Heeren koffie te drinken,
à f 1,50 per maand de persoon.

Adres: Bureau van dit Blad.

Brood-, Beschuit- en Luxe Bakkerij „De Bijenkorf”.

Onder voortdurende contrôle van Dr. VAN HAMEL ROOS en HARMENS, Amst.

J. VERHOECKX, Oosteinde 141. Echt Bosch Roggebrood - Krenten
Roggebrood - Luxe- en Tafelbrood**H. H. STUDENTEN.**

GEBRUIKT DE

GEPASTEURISEERDE MELK,

op flesschen van 1 en 1/2 Liter, zonder kook- of bijmaak.

VAN DE

Melkinrichting „DE LANDBOUW” te 's-Gravenhage.

Verkrijgbaar bij de firma

FUNNEKOTTER & Co.

OUDE DELFT 84.

TELEFOON 215.

CHARLES ABRAAS.

--- PHOTOGRAAF D. S. C.

OUDE DELFT 143

--- TELEPHOON No. 295.

ATELIER EERSTE RANG.

ONDERSCHEIDINGEN:

s-GRAVENHAGE 1904.

's-GRAVENHAGE 1906.

GENUA - - - 1905.

DRESDEN - - - 1906.

Voorhanden in den Boekhandel J. WALTMAN JR.,
Binnenwatersloot 33, de verschillende nummers van de**Nederlandsche Handleiding voor de
bezoekers van de Fransche Opera,**als: La Mascotte, Hamlet, Samson et Dalilah, Cavalleria
Rusticana, Roméo et Juliette, Manon, Tannhauser, Lohen-
grin, L'Africaine, La Juive, Les Huguenots, Mignon,
Guillaume Tell, Freischütz, Le Trouvère, Le barbier de
Seville, Aïda, Violetta, Martha, Le roi d' IJs, Faust, Carmen.

Prijs per nummer f 0,25.

C. DYKMAN
PATISSIER, KOLK 9. CUISINIER.
Telefoon No. 10.

APPELBOLLEN,
7 ct. per stuk.
LETTERBANKET,
14 ct. per ons.

TWEEDE BLAD

behoorende tot het STUDENTEN-WEEKBLAD
van 14 NOVEMBER 1907. No. 7.

Vrije Studie.

Dinsdag 12 November was dr. Frederik van Eeden de gast van „Vrije Studie”.

Door de algemeene bekendheid, welke de proefnemingen van Van Eeden op sociologisch gebied hebben, was de zaal overvol.

De voorlezing van „Minnestral”, die om kwart vóór acht zou beginnen, kon eerst 20 minuten later aanvangen daar de deuren, door den grooten toestroom van menschen, voor dien tijd niet te sluiten waren.

Tot onzen spijt sloeg de heer Van Eeden het 1e tafreel, waarin hij Dante met de verzuchting:

Hoe anders — o hoe anders — eeuw'ge Vader!
zijn Uwe werelden, is Uw bestaan
dan d'ijdle mensch, die enk'le jaren leeft,
bevatten kan.

en Beatrice ten tooneele voert, over en begon direct met het 2e tafreel.

De tooneelbeschrijvingen, welke meestal in assonneerend rijm zijn gegeven, troffen ons bijzonder en riepen de bedoelde entouragen buitengewoon helder voor den geest.

Het rijm in het stuk zelf kwam ons soms wat ongemakkelijk voor zooals b.v. waar Woudvader zegt:

Och! Och! Och!
Wie had dat gedacht, nu overleef ik hem nog!
Kindertjes, kindertjes waar waren jelui toch?

Dit waren echter slechts uitzonderingen.

De voordracht was over het algemeen zeer goed. Vooral het lied der werkeloozen maakte enorme indruk. Een enkele maal nam v. Eeden te veel hooi op zijn vork. Zoo liet hij in het begin Woudvader te laag spreken, iets wat hij op den duur niet vol kon houden. Wij moeten echter wel in het oog houden dat v. Eeden in anderhalf jaar niet had voorgedragen.

De bedoeling van „Minnestral” wordt duidelijk weergegeven door hetgeen Dante tot Minnestral zegt wanneer hij hij hem de wereld inzendt tot het leeren der menschheid.

Doe mijn kind vrij naar uw hart
en zeg het allen te handelen
vrij naar hun hart.

En eenige regels daarvóór:

Dante:

Hoor wel! — want handelen komt vóór begrijpen.

Hier verder op doorgaan zou ons te ver voeren. Wij verwijzen hen, die zich meer op de hoogte willen stellen van de ideeën van v. Eeden, zooals die zijn gegroeid uit zijne ondervindingen van den laatsten tijd, naar zijn opstel in „de Gids” van October „Mijne ervaringen op sociologisch gebied” een stuk met dezelfde strekking als „Minnestral”.

Op den geheelen avond terugziende mag hij zeer geslaagd genoemd worden. Het was eene gelukkige keus van het Bestuur van „Vrije Studie” den man, die na zóóveel tegenwoordig het hoofd steeds hoog wist te houden en voor wien wij allen grooten eerbied behooren te hebben, uit te noodigen.

Ten slotte willen wij nog eenige woorden zeggen over het verslag van de lezing in de *N. R. C.* van Woensdagmorgen (13 Nov. 2de Blad).

Hieruit blijkt dat de correspondent niets heeft begrepen van het heele stuk.

Hij spreekt van beursheeren, alle schurken (of iets dergelijks) die elkander elkaars schurkenstreken verwijten. Behoort Rolland, de koning, daar dan ook toe?

En verder: „het lang aangehouden applaus duidde aan dat het publiek de lezing geapprecieerd had”.

Was de recensent misschien wat uit zijn humeur toen hij het verslag schreef?

De *N. R. C.* moest zorgen verstandiger recensies te ontvangen.

De wereld om.

XI.

SU—CHOU.

Suchou, vroeger een der eerste steden van China, maar door den T'ai-P'ing opstand grootendeels verwoest, zoodat de bevolking nu maar een half millioen is, ligt op korten afstand van Shanghai, en is tegenwoordig vandaar uit gemakkelijk in twee en half uur per trein te bereiken. Deze spoorweg, waarvan men bezig is het stuk naar Nanking te leggen en die later nog verder doorgetrokken moet worden is een Engelsche concessie; de bouw geschiedt op grootsche en degelijke wijze: over een prachtig aangelegd bed loopt uitstekend materiaal.

De baan voert door vlak land, waarvan ieder stukje grond is bebouwd. De Chineezen staan te boek als de beste landbouwers ter wereld. Met zeer eenvoudige hulpmiddelen weten zij schatten uit den grond te krijgen; elk onderdeel van de plant wordt benut, terwijl aan den anderen kant alle soorten van menschenlijke en andere afval zorgvuldig verzameld wordt en als mest aangewend; natuurlijk dat deze economie niet bevorderlijk is voor de zindelijkheid en frisheid van de atmosfeer in de huizen. De buitengewone vruchtbaarheid van den grond komt bovendien deze overgeleverde landbouwbekwaamheid ten goede: vele streken geven drie of vier oogsten jaarlijks; hierdoor is China altijd in staat geweest geheel in haar eigen behoeften te voorzien, en dat zegt wat voor een land met 400 millioen inwoners. Gemiddeld bedraagt de bevolking 100 per vierk. Kilometer; de dichtst bevolkte streek heeft 265, de dunst bevolkte 26 inwoners per vierk. K.M.

De vlakke velden, met een geel bloeiend gewas bedekt, deden mij sterk aan Holland denken, vooral aan den Achterhoek, en het regenachtige weder verhoogde zeer dezen indruk. Een paar maal stopten wij midden tusschen deze akkers, en toen kwamen wij tamelijk dicht langs een grooten stadsmuur, waarvoor een breed water was. Nabij een poort lag een klompje huizen buiten tegen den muur aan, en eenige pagodaspitsen kwamen er achter te voorschijn. Eenige minuten lang spoorden wij langs dezen eentonigen oneindigen muur; toen boog hij opeens rechthoekig af, en even later stopte onze trein in een zeer primitief stationnetje.

Vanuit Shanghai had men een der Zendelingen, Mr. Brk., van onzen komst verwittigd; deze haalde ons met eenige draagstoelen af. Deze draagstoelen bestaan uit een klein kastje, waarin een mensch van normale lengte juist genoeg ruimte heeft om rechtop in te zitten, maar meer ook niet; de voorzijde wordt met verstelbare gordijntjes afgesloten. Aan weerszijden heeft deze gesloten en overdekte stoel draagboomen. Het geheel wordt door vier koelies gedragen, twee voor en twee achter. Elk tweetal loopt achter elkaar, tusschen de boomen, en draagt een korten dikken stok, waarvan de uiteinden met zachte stof bekleed zijn, om pijnlijk drukken tegen te gaan, over de schouders. De uiteinden der draagboomen hangen door middel van lussen aan deze stokken. Het is dus als 't ware het zelfde beginsel als de bogies bij spoorwagens.

Als zij wachten staan de stoelen op den grond. Men kruipt er dan voorzichtig in en installeert zijn verschillende ledematen zoo gemakkelijk mogelijk in de kleine ruimte. Onderwijl brengen de koelies de draaginrichting in gereedheid, kijken even of men goed zit, dan hoort men opeens een korte gil, en meteen krijgt men twee stooten, een naar voren, een naar achteren: het volgend oogenblik zweeft men een meter boven den grond en is reeds in beweging. De koelies hebben een zwaar-trippelenden gang, met korte en vlugge stapjes, terwijl de voeten schokkend neerbonzen op den grond onder het gewicht van draagstoel met inhoud. Zij loopen zeer vlug, sneller als gewone voetgangers. Telkens gillen zij een kort „haij” als waarschuwing. Dan opeens stoppen zij, zetten een stok midden onder het schouderstuk van de draaginrichting, zoodat de stoel nu op den grond rust, en verwisselen van schouder. En dan op een hernieuwd haij gaat het weer in het zelfde tempo voort.

Eerst gingen wij door open land; weldra kwamen wij tusschen huisjes; de straten werden hier gaandeweg nauwer en kronkelden al meer en meer tusschen de steeds dichter op elkaar staande huisjes door. Toen gingen wij opeens

met een hoog en steil bruggetje het water over en dadelijk daarop trokken wij de poort binnen, een tamelijk kleine opening in den hoogen zwaren muur.

Nu begon de nauwte en volte eerst goed. De straten, indien ik ze zoo noemen mag, zijn ongelooflijk smal. In de breedsten kunnen twee draagstoelen elkaar net passeeren, de gewone breedte is vrijwel gelijk aan de lengte van de uitgestrekte armen, terwijl er vele straatjes zijn, waardoor een draagstoel niet gaan kan. En daarbij de volte. Het halve leven heeft op straat plaats, de winkels zijn allen geheel aan den straatkant open, en wat met mogelijkheid buiten gedaan kan worden, gebeurt op straat. En alles even vies en stinkend en walgingwekkend. Ik had een veilig gevoel van afzondering in mijn draagstoel, die zich behendig door al die drukte heenwong, soms even dicht tegen de huizen gedrukt, om een anderen stoel te laten voorbijgaan en dan weer een ezeltje half in een winkeltje dringend om plaats voor zich zelf te maken. En het vereischte vaak veel behendigheid, om de lange draagstoel de scherpe en eveneens nauwe hoeken om te krijgen. Als ik een vergelijking mag maken, dan noem ik een groote kanapee, die men een nauwe trap, met vele bochten moet afdragen.

Maar niet overal was het zoo nauw. Wij kwamen ook over geheel open stukken, waar koeien graasden, en soms ook wel een klein akkertje was. Weer elders waren slechts aan eene zijde van den weg huizen; dat zijn dan woonhuizen, die alleen een deur aan de straatzijde hebben, en verder een dichte muur; tegenover de deur staat aan den anderen kant van de straat een afzonderlijk stuk muur; dit dient om de geesten tegen te houden; anders zouden die kunnen binnenwaaien.

Na een vol uur „draagstoelen” bereikten wij eindelijk het doel van den tocht. Mr. Brk. woont op het terrein van een Zendingschool (University noemen de Amerikanen het), waar ook nog meerdere Zendeling-leeraren wonen.

Na het koffiedrinken kwam een van deze laatsten ons halen, om ons Suchou te laten zien. Den geheelen middag sjouwden wij rond tot 7 uur, ondanks den regen, trouwens daarvan was niet veel te merken in de nauwe straatjes.

Nu zagen wij eerst goed, wat wij vanuit de draagstoelen, door het zeer beperkte uitzicht, ternauwernood bemerkten hadden. Het eerste wat ons opviel was de afgrijselijke bestrating, doordat wij er zelf opvielen. Zij bestaat uit kleine onregelmatige keien, in een zeer grillig ruimteoppervlak neergelegd; met regenweer zijn zij buitengewoon glibberig, en vereischt het een heele oefening van Westersche voeten, om daar met Europeesch schoeisel voldoende steun op te vinden. Alle huizen in de nauwe straatjes waren winkels, naar buiten toe geheel open, terwijl de waren deels in de toch al uiterst nauwe straat uitgestald waren. En in die steegjes beweegt zich een dichte menschenmassa. Toch had er geen gedrang op straat plaats; ik herinner mij niet tegen iemand te zijn aangelopen, of Chineezen dat te hebben zien doen; ieder gaat rustig zijn gang, en ongehinderd schuift men elkaar voorbij.

De nauwte van de straatjes werd schijnbaar nog verergerd door de hooge overhangende huizen, die allen meer dan een verdieping hebben; en de groote verticale uithangborden, rood of zwart of goud, met groote gouden of rooden karakters erop, benemen al het uitzicht naar boven, zoodat van de lucht niet veel te zien is. Des te erger is de lucht die men ruikt. Alles is onbeschrijfelijk vuil; de straten zijn vuil, de huizen zijn vuiler, de menschen zijn het vuilst. Een gevoel van afkeer kwam bij mij op; en een intens verlangen om weer terug te zijn in het zonnige vriendelijke en zoo zindelijke Japan, maakte zich van mij meester. Maar ik stond midden in de nauwe Chineesche straatjes, een brandpunt van vuil, onder somber, triestig weder. En onze geleider liet zulke gevoelens niet tot hun recht (of onrecht) komen, want hij trok ons voort, de vuile straatjes door, en de nog vuiler winkels in; en overal wees hij ons iets belangwekkends, en voortdurend praatte hij met de Chineezen, en dan zag ik, hoe die saai, vuile, onverschillige, gelaten menschen loskwamen, en met een opgewektheid op het gesprek ingingen die ik bij hen voor onmogelijk gehouden had en ik voelde, hoe dan eventjes iets van hun echten aard door het vuile dekkleed heenschitterde. En langzamerhand begon er zich een groote waardeerling en belangstelling voor hen bij mij te vormen, en kon ik gaan begrijpen de groote aanhankelijkheid, die alle zendelingen in China voor het volk koesteren, een sympathie groter, dan ik in Japan wel ontmoette.

Het eerste waar Mr. Sm. ons naar toe bracht, was een Confuciusstempel. Het Confucianisme, op zich zelf een moreel-wijsgeerig stelsel, met godsdienstigen ondergrond, bekleedt in China, de plaats van staatsgodsdienst, zonder dat het evenwel bij volgelingen andere religieuze opvattingen uitsluit. Iedere stad heeft een tempel aan Confucius gewijd, dikwijls zijn hier beelden in, voorstellende C. en zijn ouders, doch deze afgoderij is in strijd met de ware leer van C. In deze tempels moeten alle overheidspersonen tweemaal per jaar aanbidden. In de hoofdsteden der provincies zijn afzonderlijke tempels voor de gemeentelijke en provincieele ambtenaren.

In den tempel, waar wij ons thans bevonden, was voor den hoofdtempel een groot plein, met aan weerszijden ruime overdekte galerijen. Op het plein waren met groote vlakke steenen, twee ruime vierkanten uitgezet. Op de juist genoemde biddagen staan de civiele overheidspersonen op het rechter, de militaire op het andere vierkant; de lagere ambtenaren staan in de galerijen op zij. Over het plein wordt dan een groot houten afdak opgeslagen. Nu lag dit dak in de galerijen opgeborgen en was de tempel geheel verlaten en moeilijk kon ik mij voorstellen, dat in deze eenzame en decadente plaats nog geregeld plechtigheden gehouden werden. Want alles zag er zeer verwaarloosd en vervallen uit, en het onkruid, dat op plein en muren tusschen de steenen groeide, wekten den indruk, dat de tempel reeds lang geleden verlaten was. En binnen in den tempel dezelfde gewaarwording van vervallen en verlaten. Op een grooten ruwhouten toonbank, het altaar, stonden eenige koperen schalen, die bij nader toezien ware kunststukken bleken te zijn; in een hoek hing een groote tonvormige trom, elders lag eenig ander tempelgerei op een hoop bij elkaar. Mr. Sm. maakte ons opmerkzaam op een eigenaardige lucht en een vreemd gedruisch aan de zoldering, — dat waren vleermuizen. Ook beneden was hun aanwezigheid bemerkbaar aan de laag uitwerpselen die over alles uitgesproeid lag. De vleermuizen zijn heilig: want zij zijn reïncarnaties van leerlingen van Confucius, die weder de gewijde plaatse der wijsheid opzoeken. Een kleine jongen, met vuil groezelig gezicht en in lompen gekleed, volgde ons op onzen rondgang in dezen tempel. Mr. Sm. vroeg hem van allerlei, en weldra kwam hij los en ging met steeds grooter gloed allerlei verhalen doen. Wij verstonden natuurlijk niet veel, maar zijn houding en levendige gebaren vertelden ons, dat hij verhaalde van groote en prachtige dingen, die in zijn verbeelding als zeer reëel bestonden. En toen hij vertelde van groote schatten, en allerlei heerlijkheid, die op den zolder verborgen zouden liggen (Mr. Sm. had daar niets anders dan vleermuizen en zeer veel vuil gezien) weerklonk zijn opgewonden stemmetje door de verlaten tempelruimte en was het, alsof daar iets van de oude bezieling in terugkeerde; zijn geheele figuurtje was in spanning; met de krampachtig dichtgeknepen vuistjes maakte hij haast zenuwachtige bewegingen en in het smoezelige gezichtje schitterden zijn oogen helder op, als zagen zij die schatten daar voor zich; en met hem zag ik al die heerlijkheid van goud en zilver en fijne kleurige zijden gewaden, en goed en volop eten, en de vervallen toestand van den tempel was vergeten. Ik zag slechts dat opgewonden kind met zijn groote heerlijke schatten, en ervoer met verbazing, dat zoo'n phlegmatische Chinees zooveel bezieling en opgewondenheid kon ten toon spreiden.

In een anderen tempel waren goden voor de verschillende leeftijden; er waren twee groepen, één voor de mannen en één voor de vrouwen; in elke groep waren 45 goden, ieder was een beschermer voor twee leeftijden, er was dus voor 90 jaren gezorgd. Elk aanbidt hier den god van zijn eigen leeftijd.

Dicht daarbij was een tempel, waarin eveneens een gansche collectie goden was. Sommigen zaten in min of meer mooie kastjes, bij enkelen hingen verschillende beschreven papiertjes. Dit zijn belooningen voor het goed verhooren van gebeden. Een god, die bijzonder gunstig is in gebedsverhooring krijgt uit de gaven der dankbare menschen een huisje, en als hij bidders buitengewoon gunstig gezind is, wordt dit op een papiertje, aan het huisje opgehangen, vermeld. In dezen tempel zijn ook afbeeldingen van de vreeselijke straffen in het hiernamaals, indien men de goden vertoornd heeft. Wij konden echter tot onzen spijt niet in deze afdeling komen.

Mr. Smart bracht ons ook in verschillende winkels, meestal gewoon maar even naar binnen loopen, om ons wat te laten zien; soms maakte hij nog een praatje met den

eigenaar, die altijd even onverschillig bleef zitten, in het geheel geen moeite doend, om wat te verkoopen. Wat kon het hem schelen, of je wat koopen wilde, of niet, straks kwam er wel een ander, die wel wil koopen, wat gij versmaadde. Er waren veel winkels met inlandsch aardewerk; daaronder waren verschillende soorten, zoowel wit geglazuurd, met kleurige teekeningen, als ongeglazuurd werk van een eigenaardige bruine kleur, met eenvoudige, ingedrukte figuren versierd. Weer elders zagen wij blauw of rood aardewerk; zoo was er dus een eindeloze afwisseling in dit artikel. Ook zagen wij vele meubelmakerijen. Er stonden dezelfde soorten van meubels als bij ons: Stoelen, tafels, kasten, breede rustbanken en bedden. Alleen verschilde de opvatting, en vooral de afwerking, ik bedoel de versiering.

Voor de bedden waren zeer verschillend: Zij bestaan uit een breeden bak, aan de hoeken rijzen de zijanten zwaar omhoog, en zijn bovenaan weer gesloten. De vakken worden opgevuld door fraai houtsnijwerk. Ik wilde gaarne een zoo'n paneeltje hebben, en zag ergens in een winkel boven in een bed een stuk snijwerk zitten, dat mij juist beviel. Maar alvorens het in mijn bezit was, moesten wij eerst een lang proces van afdingen doorloopen. Dat hoort nu eenmaal bij een Chineesche koop. De verkooper weet, dat de koper zal gaan afdingen, maar wil toch zooveel mogelijk hebben, begint dus hoog; de andere, weet dat hem te veel gevraagd wordt, en begint met laag te bieden. Maar vreemdelingen, waarvan men reeds lang ervaren heeft de onbekendheid met den Chineeschen waardemeter, worden steeds verre overvraagd. Doch onze geleider was wel op de hoogte van Chineesche toestanden, en bewees reeds een goede vaardigheid te bezitten in deze bij uitstek Chineesche kunst.

In een zilverwinkel konden wij de verbazingwekkende fijne werkmanskunst van den Chinees bewonderen. Zoo zag ik, b.v. een gevlochten bakje, precies even groot en dik als een gulden, en daarin bevond zich al het noodige gereedschap van een scholier. Een ander typisch voorwerp was een nagelbeschermer. Vooral vroeger lieten hooge Chineezers, die niet behoefden te werken met hun handen de nagels van pink en ringvinger lang uitgroeien, tot 12 of 15 cm. en langer. Een fijn bewerkte zilveren hoes moest dit bewijs van hoogte beschermen tegen mechanische invloeden.

Ontelbaar was het aantal theehuizen, de Chineesche restaurants. Zij vormen een der middelpunten van het Chineesche leven. Een groot deel van familie- en gemeentezaken wordt daar afgedaan. In de naar de straatzijde geheel open ruimte zitten de menschen aan tafeltjes, op stoelen en banken. Het koken geschiedt hier ook, en vervult de lucht met een scherpe, van etenslucht doortrokken rook die grootendeels naar buiten op straat uitwijkt, doch daar een nauw merkbaar toevoegsel is tot de toch al niet al te zuivere atmosfeer.

Wij liepen een der grootere theehuizen in; beneden verschilde zij niet van de minderwaardige; hier zat het mindere volk, in de kookstankjes, te eten. Wij gingen een trap op, een gang door, weer een trapje, en kwamen gaandeweg in steeds netter wordende kamers. Dat is echt Chineesch. Het minst mooie deel van het huis is aan den straatkant; hoe meer men naar achteren komt, hoe mooier het wordt; de beste vertrekken zijn geheel achterin.

Mr. Sm. liep met ons verschillende van die vertrekken door; het aantal kamers leek eindeloos, daar konden wel meerdere feesten tegelijk gehouden worden, doch als een Chinees een feest houdt, dan gaat het ook op uitgebreide schaal. Wij kwamen ook in een opiumkamer; hier waren zeer hooge personen aan het schuiven. Een andere kamer was ingericht voor officieele partijen. De stoelen zijn dan op een bepaalde manier gerangschikt. Aan het hoofdeinde der kamer staat op een verhevenheid één groote stoel met aan beide zijden een kleinere. Verder staan er aan weerszijden langs den muur vier tot zes stoelen. De stoelen op het platvorm vormen de eerste plaatsen, die ter rechterhand is de voornaamste, (na de hoofdplaats). De stoelen aan den wand volgen elkaar in afdalende wijze in rang op.

Ook gingen wij met Mr. Sm. even een echt volksopiumhol binnen. Het aantal dezer gelegenheden is nog zeer groot. De menschen liggen op rustbanken. Het schuiven geschiedt met een zeer bijzondere pijp, die een kegelvormigen knop terzijde aan het einde draagt. Op den punt van dezen knop wordt een klein bolletje opium gebracht, daartoe van tevoren door den rooker klaargemaakt en dit wordt boven een klein vlammetje gehouden. De opium verbrandt niet, zooals tabak, maar vervluchtigt; deze dampen worden opgezogen en komen dus direct in het bloed. Meestal rooken zij er sigaretten of de traditioneele waterpijp tusschen door.

Die opium is werkelijk de vloek van China. De algemeene verslaafdheid en de ellendige gevolgen zijn diep treurig. En het is een zware taak, die de regeering op zich heeft genomen, om dezen kanker te bestrijden. Het kwaad is er, en hoe systematisch de bestrijding ook zij, zoo zal zij toch niet slagen in totale uitroeiing. Maar reeds als het clandestien geworden is, is zeer veel gewonnen, dat is in elk geval beter dan algeheele sanctie of reglementatie; want dan is men beperkt in de middelen van bestrijding. Deze heele opiumgeschiedenis heeft China onnoemelijk veel kwaad gedaan en voor jaren achteruit gezet. Zonder opium en opiumkwestie zou het Oosten van Azië er nu geheel anders hebben kunnen uitzien.

Den volgenden morgen bezochten wij behalve de Zendingsschool en het -hospitaal nog de examenplaats, waar vroeger een der lagere examens afgenomen werd. Het was slechts een kleine inrichting. Ter weerszijden van een binnenplaats waren open ruimten, waarin tafels stonden met banken; aan iedere tafel was plaats voor 18 personen, de tafels waren onderling gescheiden door lage tusschenschotten. Er waren een kleine 40 tafels, dus was er plaats voor ruim 700 candidaten.

De tucht op deze examens was zeer streng. Het begon voor dag en dauw. De eerste opgave werd bekend gemaakt met zonsopgang. Het examen duurde den geheelen dag, gedurende welken tijd niemand van zijn plaats mocht. Werd b. v. iemand op eens doodelijk ziek, dan kon hij permissie krijgen om weg te gaan, maar hoefde ook niet terug te komen, en iemand, die zelfs maar even opstond, werd met stokslagen gestraft, en aan het einde van het examen met smaad en schande eveneens afgewezen. Dit waren nog de kortste examens; anderen duurden meerdere etmalen.

Nabij de examenplaats stonden twee spichtige, gelijkvormige pagodas. De folklore wil, dat eens de goden ontvreden waren (merkbaar aan slechte oogst, overstromingen, of andere tegenspoeden). Na zeer lang zoeken vonden de priesters eindelijk de reden. De goden hadden een inktblok, (dat was een kleine vierkante pagoda, die zwart geverfd was en zoo heette), zij hadden verder een waterbakje om de inkt in aan te maken (dat was een klein meertje ergens in de stad), maar de schrijfpenseelen hadden zij niet. Waarop de vriendelijke mensch deze twee pagodas bouwde om der goden wensch te bevredigen.

Na het koffiedrinken stapten wij weer in de draagstoelen, om naar het station te gaan. Het was vrijwel het eenige middel, om daar goed te komen; dus legden wij ons er bij neer. Maar het was de laatste keer dat ik er in zat. Niet het zitten in een riksha met een hollende man er voor is wreed of onmenscheijk, maar wel het gebruik maken van draagstoelen, want de inspanning van de dragers is zeer groot, bovendien is het dragen zelf pijnlijk in de schouders.

Tegen etenstijd kwamen wij terug in Shanghai, welk uur wij bij onze gastheeren doorbrachten; daarna maakten wij ons weer gereed om verder te gaan; en 's avonds laat begaven wij ons aan boord van een rivierboot op de Yangtze-Kiang, om naar Nanking te vertrekken.

J. W. G. J.Hz.

Opmerkingen over de Week.

Installatie kroegbestuur. Officieel whist concours. Officieus billard concours en nog meerdere grapjes. Er was bijzonder veel deelname wat een gunstig verschijnsel kan genoemd worden, vooral voor de winnaars. Oesters waren er ook en 's middags dronken menschen van een vrij zoopje. Herrie was er tusschen een eerste en een derde jaars, die de boel gingen uitmaken met een duel. Zeer officieel, met getuigen, doktoren, verbandkist. 't Is of we in de tijden van klikspan nog leven. Zaterdag de Frisiafuif, van aardige opmerkingen is aan buitenstaanders niets ter oore gekomen, daar de lui te onverstaanbaar spreken wat en van de drank en van haar taal, zooals ze dat zelf noemen, komt.

De eetzaal was Vrijdagavond voor velen een souperzaal gedacht, enfin dat was geen kwaad plan. Ze zouden 't altijd eens kunnen probeeren, een volgende keer bij zoo'n feest, een lijst kunnen circuleeren, en boven de zaal met tafeltjes en kapjes etc. zoo inrichten dat daar gesoupeerd kan worden. De oesters moesten nu beneden verorberd worden.

De schaakvereniging zal Vrijdag een aanvang nemen.

Laat velen opkomen, ook zij die er weinig of niets van kennen. In elk geval bestaat dan toch gelegenheid het edele spel te leeren.

Dinsdag een stampvolle zaal bij Van Eeden. Zelfs leden werden naar huis gezonden.

TOONEEL.

„UITKOMST”, Spel van droom-en-leven, in twee afdeelingen door HERMAN HEYERMANS.

Ontegenzeggelijk is Heyermans een van de grootste, zoo niet de grootste, van onze nog levende tooneelschrijvers. En stellig staat hij bovenaan wat betreft het uitvinden en doen slagen van kunstgrepen, die niet weinig meewerken tot het effect, en een indruk maken, die sterk blijft, niet-tegenstaande alle achteraffe overwegingen van: „het waren toch maar trucjes” en „het is alles effectbejag”. Goed beschouwd: Is het een tooneelschrijver kwalijk te nemen dat hij, die niet beschikken kan over de natuur en deze toch heeft uit te beelden, zijn toevlucht neemt tot datgene wat, — ofschoon onnatuurlijk op zichzelf — den natuurlijken en juisten indruk van het geheel ten goede komt en volmaakt? En gaat het dan aan hem dat te verwijten en daarmee als 't ware te hekelen zijn streven om met gebruikmaking van alle hem ten dienste staande middelen, weer te geven de zaken zooals hij ze zag en ze voor hem dus ook werkelijk zijn? Evengoed als deze vragen ontkennend moeten beantwoord worden, moet dat geschieden met de vraag of de tendens van een werk invloed mag hebben op de beoordeeling ervan. Men kan uit bij-oogmerken het opvoeren van een stuk in het openbaar — waar het overgrootste deel van het publiek meer de tendens dan het werk zelf in zich opneemt — veroordeelen, maar daarmee is aan de waarde van het werk als zoodanig, nog niets afgedongen.

't Is helaas maar al te waar dat zooveel van hen, die wezenlijk in staat zijn kunst en tendens uiteen te houden, Heyermans' stukken niet gaan zien. En waarom? . . . . Omdat ze zulk een slechten invloed hebben op den „minderen” man! Maar die gaat er toch heen al blijven de heeren weg en waar aangenomen mag worden, dat de

laatststen zich niet door een tendens zullen laten inpakken — dus niet slecht beïnvloed zullen worden — daar is het onverklaarbaar, dat zij ook van het kunstgenot dat het werk van Heyermans te genieten geeft zich vrijwillig spenen. Of genieten zij alleen nog maar van zulke „kunst” die gegeven wordt in vele dubbelzinnige fransche of deutsche kluchten? Laten we maar hopen dat het onbekendheid met Heyermans' producten is, die hen dus doet handelen.

De intrige — als daarvan nog gesproken mag worden — van dit „spel van droom-en-leven”, is heel eenvoudig: in een kelderwoning ligt het zoontje van een armen kruier reeds vijf maanden lang ziek; hij is uit een boom gevallen toen hij voor een meisje haar vlieger daaruit wilde halen en de moeder, zooals velen van haar klasse bang haar jongste aan het gasthuis te moeten afstaan, waar zij hem niet moederen kan, heeft van haar man gedaan gekregen dat de jongen thuis zal blijven. Dien dag mocht Jan voor het eerst eens uit, hij heeft de Koningin gezien en opgewonden over al het aanschouwde komt hij thuis.

Het eerste gedeelte van het spel heeft ten doel het publiek zich in Jan's gedachtensfeer te doen inleven, opdat straks zijn droom verklaarbaar zal zijn. Nog zij aangestipt dat hij niet uitgepraat raakt over de zwanen in het Vondelpark, aan wie hij zijn heele boterham heeft opgevoerd.

Tegen den avond wordt hij koortsig; langzaam aan begint hij te ijlen. De vader gaat naar bed, maar moeder blijft opzitten, valt evenwel al gauw over haar werk in slaap. Dan begint de droom.

Hoog in de muur het raampje, waar zoeven nog de voeten der voorbijgangers zichtbaar waren, en waar beneden Jan's bed staat, gaat open en er voor verschijnt een zwanenhals. Met den zwaan gaat Jan vliegen en hij plukt diamanten: de sterren van den hemel. En zijn zakken vol komt hij terug en betaalt de bakker en de schoenflik. Dan komen de anderen, vader en moeder, broer en zuster, ook thuis en ze staan verstomd van al die reuzengroote schitterende steenen. De moeder waarschuwt Jan: de sterren zijn van den Heer en niet voor menschenkinderen!

Dan komen de kapelaan, de dokter en „mijnheer van de Bank” en de sigarenhandelaar, die willen Jantje's diamanten

(Zie vervolg Derde Blad).

ADVERTENTIEN.

„AU FIGARO”.
G. KIELA. KAPPER.

OUDE DELFT 160.

tegenover het „Huis van Meerten”.

SALON VOOR SCHEREN,
HAARSNIDEN, SHAMPOING.

Levering van alle soorten Kapsels uit ieder tijdperk.
GRIMEEREN voor Tooneel en gelegenheden.

JAC^S. CNOOPS,
TAILLEUR. — OUDE DELFT 218.

Winterjassen	van af f 25,- tot f 60,-
Demi-saisons	„ „ 20,- „ „ 40,-
Colbert Costumes	„ „ 25,- „ „ 50,-
Gekleede Costuums	„ „ 45,- „ „ 60,-
Rok en Smoking	„ „ 45,- „ „ 80,-
Abonnementen	f 10,- tot f 30,- per maand.

MAISON HAAS,

CUISINIER,

34 — Koornmarkt — 34.

Uitzending van dagelijksche **DINERS van af 50 en 60 cent**, uitsluitend bij abonnement.

DINERS van **80 cent**, bij abonnement **70 cent** en DINERS van **f 1,-**, bij abonnement **90 cent**.

Stereoscoopplaatjes,

uitgegeven door de Neue Photographische Gesellschaft te Berlijn, zijn in ruime keuze ad 15 cent per stuk voorradig in den

Boekhandel J. WALTMAN JR.,
Binnenwatersloot 33.

DELFTSCHE

Limonade-Siropen

Sinaasappel- of Oranje-Limonade

75 cts. per flesch; 6 flesschen franco zending.

NIEUWE LANGENDIJK 50.

Aanbevelend,

W. DE HOOGH.

DERDE BLAD

behoorende tot het STUDENTEN-WEEKBLAD
van 14 NOVEMBER 1907. No. 7.

koopen. Maar het blijkt dat ze in hun hand niet meer gloeien, wel in die van Jan's oude broer een scharenslijp, type van flink maar ruw en ontevreden werkman. Daarna gaan allen weer weg behalve Jan's zuster en de bakker. Hebzuchtig nemen ze alle diamanten weg uit de tafella, maar de zwaan heeft het gezien en roept om hulp. Dan draait de bakker hem den nek om; de droom is uit.

Even zakt een gazen scherm, dan is alles weer als voor den droom. Onrustig woelend, hardop sprekend in zijn slaap, eindelijk huilend ligt Jan op zijn bedje. Zijn ouders worden er wakker van. De kruier gaat weg om dokter te porren. Terwijl hij weg is sterft de jongen, diep ongelukkig omdat ze z'n zwaan vermoord hebben.

Het scherm valt.

Het geheel is zeer aangrijpend; de vertolking van mej. Tilly Lus, in de rol van Jan, uitstekend.

Juist is het dat allen die optreden in de droom, ook de kapelaan en mijnheer van de Bank in de taal van Jan spreken, maar een groote fout, en te wijten aan nadeeligen invloed van de zucht om een tendens in het stuk te leggen, dat de sterren niet meer gloeien in handen van geestelijke en bankier. De jongen is nog te jong om opgehouden te hebben met eerbied naar den „mijnheer” en den „geestelijken” op te zien, hij is nog te onschuldig en kent te weinig van het leven om te kunnen droomen van, laten we het met de gangbare maar onjuiste term aanduiden, socialistische ideeën. Even onwaar en onnatuurlijk zou het zijn een jongen die Aimard verslindt, te doen droomen van klassenstrijd onder de Indianen.

D.

UIT DE STUDENTENPERS.

Propria Cures. De laatste Propria eens in te kijken is wel de moeite waard, ware het alleen om te ondervinden hoe sterk de corpskwesties van daar verschillen met die van hier. In een artikel „De drie Quaesties” heeft zekere C. E. het over de „dubbeltjesquaestie, de groentijd en de vrouwenquaestie”. Aan die fiksche benamingen merkt men reeds hoe'n democratische geest den lezer zal gaan tegenstralen. Toch is C. E. nog een tegenstander van openstelling van het kroeglidmaatschap voor vrouwen. Wat betreft den groentijd, is hij „overtuigd, dat onder leiding van een flinken Senaat, die ieder schenden van de rechten van den novicius, tegen diens zin, in de eerste plaats zijn recht op gelijkheid, onmiddellijk zal tegengaan, is er voor Amsterdam door het reglement en den inderdaad goeden geest van de groote meerderheid een ideaal groentijd mogelijk, waarbij aan 't aardig-studentikoze een groote plaats kan worden ingeruimd.” Als een staaltje dat in het democratische A. S. C. de uitgaven toch nog niet minimaal zijn, kan dienen dat aan contributie, entree en hoofdelijke omslagen alleen al, de kroegleden eerste jaars hebben te betalen f71.80. Dit vindt C. E. ook te veel, maar verder in 't blad blijkt uit een eigenhandig stuk van den quaestor van N. I. A. dat al dat geld broodnoodig is, daar anders een faillissement voor de deur staat; rooskleurig is de toestand dns niet.

BOEKBESPREKING.

„Doelmatigheid of ondoelmatigheid in de levende Natuur”, door Dr. J. G. BOEKENOOGEN,
Prijs 40 cents.

Baarn, Hollandia-Drukkerij.

De brochures uit de serie „Pro en Contra” hebben het nadeel dat den lezer slechts een eenzijdig denkbeeld wordt bijgebracht van de behandelde kwestie. Dit is een direct gevolg van den vorm; immers de schrijver van het contra zal allicht er toe komen slechts een bestrijding te leveren van de door den pro-schrijver te berde gebrachte punten, daartoe bijna gedwongen door de beperkte ruimte waarin hij zijn betoog moet dringen. En zoodoende zal er geen breed overzicht over de kwestie gegeven worden, maar

dreigt veeleer het gevaar, dat over minbelangrijke onderdeelen een uitgebreid debat zal worden gevoerd.

Hoewel het streven om door middel van brochures het publiek eenig inzicht te geven in wetenschappen en kwesties, waarvoor tijd tot meer diepgaand onderzoek ontbreekt, dient gewaardeerd te worden, blijkt ons de pro en contra methode niet de meest geschikte, hoe juist zij theoretisch ook moge lijken. Meer succes, dunkt ons, zal de nieuwere uitgave „Levensvragen” van de Hollandia-Drukkerij hebben. Het doel is hiermee te geven een „reeks kleine, op zichzelf staande geschriften, waarin op beknopte, populaire doch degelijke wijze wordt gehandeld over alle die vraagstukken, welke meer onmiddellijk verband houden met de diepste geestelijke behoeften des menschen”; een schoon doel voorwaar!

Serie II, No. 2, Doelmatigheid of ondoelmatigheid in de levende Natuur, hoeveel belangwekkendst er ook uit moge zijn te leeren, is echter niet met genoeg overtuiging en gloed geschreven om in alle deelen aangename lectuur te kunnen worden genoemd. Te veel feiten en vermelding van theorieën, te weinig beschouwingen, te weinig goed verdedigde persoonlijke meeningen, zijn gegeven. Al die verwijzingen naar bronnen, zonder beknopte aanhaling van wat die vermelden, behooren misschien thuis in een breed opgezet wetenschappelijk werk, maar niet in een brochure als deze, die niet als voorbereiding voor verdere studie wil dienen maar als korte aan leeken op het gebied belangstelling inboezemende verhandeling. In volgende nummers zal, hopen wij, een dergelijke fout vermeden worden.

Geneeskundige Leekeboekjes No. VI:
Hygiëne van neus, keel en strottenhoofd, door
Dr. H. NEYMAYER. Ing. 60 cts. Geb. 90 cts.

Baarn, Hollandia-Drukkerij.

Een zaakkundige kritiek is van ons niet te verwachten. Voor juist aannemende de verschillende verkondigde theorieën, voorbehoedmiddelen tegen ziekten aan de betreffende organen enz. kunnen wij niet anders dan getuigen, dat dit leekeboekje, even zooals zijn voorgangers zorgvuldige bewerking paart aan duidelijke tekst en last not least voorzien is van een enkele — niet weinig tot goed begripen bijdragende — illustratie.

Dagboek van een rampzalige, door
VICTORIA DE BRENNES.

Amersfoort, G. J. Slothouwer.

Iedereen schrijft tegenwoordig een dagboek en munten sommige uit door buitengewone eentonigheid, andere probeeren deze eigenschap te ontgaan door een romantischen draad in hun dagboek te weven.

Bovenstaand „Dagboek” is weer iets aparts, d.w.z. de soort is apart. Dit soort dagboeken is ongeveer tegelijk in alle Europeesche talen ontstaan na de verschijning van „das Tagebuch einer Verlorenen”.

Jammer is 't dat deze navolgingen de groote lijnen gemeen hebben met 't origineel, maar veel van de goede eigenschappen missen, als: waarschijnlijkheid en vooral diepe karakterstudie, want dat mist dit boek bijna volkomen.

De stijl is wel niet mooi, maar goed leesbaar en jammer is 't, dat dit boek ook in eenige mate wil documenteeren om wáár te schijnen.

Maar 't voornaamste is, dat hier geen oorspronkelijk, frisch werk is gegeven en men met een blik, 't origineel: „das Tagebuch” van Margaretha Böhmer, als een reus van schepping achter de regels door ziet schemeren.

G. N.

Vondel's Bekeering, door GERARD BROM, met
bandversiering van J. TOOROP.

Uitgegeven bij E. van der Vecht, Amsterdam.

Een studie, een Roomsche studie over Vondel, een werk dat door zijn verre van dagelijksche beschouwingen en gezichtspunten, een interessante bijdrage is tot de Vondelstudie van de laatste jaren.

Een leerling van Jozef Alberdingk Thym, die het schrijft, een katholiek, die in Vondels bekeering de sleutel ziet tot alle vragen die zich voordoen, bij de beschouwing van zijn leven en van zijn werken.

Het verhaal is gescheiden van de bronnen, wat het voordeel heeft van gemakkelijk leesbaar te zijn, doch nadeel is juist bij 't naslaan der bronnen.

Het boek is verdeeld in hoofdstukken, die Vondels leven kenmerkten Mennist, Remonstrant, Vriend, Dichter, Bekeerling, Bekeerder, Burger, en tevens is hier zeer uitgewerkt Vondels verhouding en houding tegenover de kwast van zijn dagen, tegenover Rubens en Rembrandt.

Wat ik te zeggen heb van dit boek, is dat het in hooge mate interessant is, juist door zijn consequent Roomsche behandeling, en een meesterstuk is van een synthese, opgebouwd uit documenten, maar voor een groot gedeelte ook van hypothesen.

G. N.

Ontvangen Boeken:

„DE BEWEGING”. Novemhernummer.
Amsterdam, MAAS & VAN SUCHTELEN.

BERICHTEN EN MEDEDEELINGEN.

D. S. C.

Officieele candidaten voor den Senaat:

W. H. van Leeuwen.
J. B. A. Kessler.
C. S. Vlieland Hein.
G. A. van den Bergh.
R. A. Wttewaal Jr.

Het bestuur van het Technologisch Gezelschap heeft zich als volgt geconstitueerd:

L. G. Langguth Steuerwald, President.
W. H. A. v. Alphen de Veer, Secretaris,
Phoenixstraat 48.
J. G. Fol, Penningmeester.

D. C. S. V.

(Delftsche Christen Studenten Vereeniging).

Vergadering op Woensdag 20 November a. s., in het gebouw van het Nut, Oude Delft 48.

Sprekers: J. M. Leendertz, Alg. Voorzitter N. C. S. V.,
Bijbelbespreking. H. C. Rutgers, Alg. Secretaris N. C. S. V.,
Wereldevangelisatie.

D. S. B.

Bondsvergadering op Donderdag 21 Nov. a. s. des avonds ten 8½ ure.

Agenda:

1. Notulen.
2. Ingekomen stukken.
3. Installatie Bestuursleden.
4. Jaarverslag Secretaris.
5. Jaarverslag en begroting Penningmeester.
6. Benoeming Verkiezingscommissie.
7. Bestuursvoorstellen en mededeelingen.
8. Voorstel-Simonsz.
9. Mededeelingen Almanak-Redactie.
10. Rondvraag.
11. Uitreiking Diploma's.
12. Boekverkoop.

De Vice-Secretaris,
A. VISSER.

—o—

Het Bestuur van de Delftsche Studenten Gymnastiek- en Schermvereeniging heeft zich als volgt geconstitueerd:

W. Oosterbaan, Voorzitter.
J. H. de Bruijn, Secr.-Penningmeester.
Oude Delft 161.
F. Helder, Commissaris.

CORRESPONDENTIE.

Aan H. L. — Uw stukje wordt niet opgenomen, omdat reeds een verslag ter plaatsing aanwezig was.

Aan G. L. T. — Uw stuk over kroegverbouwing is te laat ingeleverd om nog te kunnen worden opgenomen in dit weekblad.

A G E N D A.

DELFT.

Woensdag 20 Nov. Stads Doelen. Ned. Tooneelvereeniging, 3e abonnem.-voorstelling: „De ingebeelde zieke; De Ceremonie”; 8 uur.

DEN HAAG.

Vrijdag 15 November. Dierentuin. Fransche Opera: „La Traviata”; 8 uur.

Geb. v. K. en W. Concert van het Residentie-orkest; 8 uur.

Diligentia: Concert van Constance Lacueille, Karel Bondam en Willem Durieux; 8 uur.

Ned. Tooneel: „Domheidsmacht”; 8 uur.

Zaterdag 16 Nov. Diligentia: Concert van Marie Hoogboom en Jac. v. d. Burg; 8 uur.

Fransche Opera: „l'Africaine”; 8 uur.

Geb. v. K. en W. Gezelschap Prot: „Amor en Co.”; 8 u.

Zondag 17 Nov. Diligentia: Matinee van Harold Bauer en Pablo Casals; 2 uur.

Diligentia: Concert van Eve Simony en Johan Wijsman; 8 uur.

Geb. v. K. en W. Gezelschap Prot: „Amor en Co.”; 8 u.

Maandag 18 Nov. Geb. v. K. en W. Opera-Vereen.: „Die lustigen Weiber von Windsor”; 7½ uur.

ROTTERDAM.

Kunsthandel „Oldenzeel”, Glashaven 20, Rotterdam: Tentoonstelling Oyens.

Vrijdag 15 Nov. Groote Schouwburg: „De Referendaristitulair”; 8 uur.

Tivoli-Schouwburg. Amsterd. Tooneelgez.: „Blanchette; Verzoend”; 8 uur.

Zaterdag 16 Nov. Groote Schouwburg. Opera Vereeniging: „Die lustigen Weiber von Windsor”; 7½ uur.

Zondag 17 Nov. Tivoli-Schouwburg. Nederl. Tooneel: „Fantazie”; 8 uur.